

I ВАРЫЯНТ

1. Адзначце радкі, у якіх выразы з'яўляюцца словазлучэннямі:
 - 1) блакітны небакрай;
 - 2) самы цікавы;
 - 3) сонца ўзышло;
 - 4) няхай прыязджае;
 - 5) некалькі слоў.
2. Адзначце словазлучэнні, у якіх дапушчаны памылкі ў кіраванні:
 - 1) больш пяці кілаграмаў;
 - 2) дом на тры паверхі;
 - 3) захварзць на грып;
 - 4) чуць сваімі вушамі;
 - 5) сумаваць па маці.
3. Адзначце словазлучэнні, у якіх галоўнае слова кіруе галоўным:
 - 1) халодны дзень;
 - 2) вучыцца добра;
 - 3) глядзець тэлевізар;
 - 4) хатка бабра;
 - 5) жаданне дапамагчы.
4. Адзначце неразвітыя сказы:
 - 1) У хаце цёпла.
 - 2) Заспявалі птушкі.
 - 3) Вечар надышоў хутка.
 - 4) Дзень цёплы.
 - 5) Чалавек ціхі і спакойны.
5. Адзначце сказы, у якіх дзейнік выражаны назоўнікам у назоўным склоне:
 - 1) І ўсё навокал ажыло і павесялела.
 - 2) Нішто жывое не траціць дарэмна апошніх дзянькоў.
 - 3) Шумяць бярозы пад паветкай.

- 4) Бабіна лета настала.
- 5) Надарылася і навальніца з імклівым дажджом, доўгім громам.
6. Адзначце радкі, у якіх на месцы пропуску ставіцца працяжнік:
 - 1) Найлепшае сведчанне таму _ праца самога Якуба Коласа.
 - 2) Талент _ гэта не толькі праца, а і мужнасць.
 - 3) На лісточку ззяе кропелька, ды кропелька _ не вадзяная.
 - 4) Возера Свіцязь! Ты _ беларускае мора, невялічкае, але чыстае.
 - 5) Сосны _ нібы воіны на варце цішыні і вечнага спакою.
7. Адзначце сказы, у якіх правільна падкрэслены галоўныя члены:
 - 1) У паветры было ціха.
 - 2) Настаўнік спыніўся з вучнямі ў лесе.
 - 3) Некаторыя з пачаткоўцаў ледзь бліснулі ў друку і зніклі.
 - 4) Мне часта даводзілася бачыць Янку Купалу на розных сходах.
 - 5) Ноч была халодная і цёмная.
8. Адзначце сказы з недапасаванымі азначэннямі:
 - 1) Весная цёплая ноч толькі што апранула зямлю.
 - 2) Дальнія хвойнікі былі зацягнуты шырай смугой.
 - 3) Пракоп не мог не паддацца жаданню прысесці на спілаваным пні.
 - 4) Гукі песні ўразаліся ў цішыню ночы і плылі за рэчку.
 - 5) Па вузкім беразе вузкая сцежка вяла да прымкнутага чоўна.
9. Вызначце від выказніка ў сказе: **Вяртаючыся дадому, таксама стараліся ісці разам.**
 - 1) Просты дзеяслоўны;
 - 2) Састаўны дзеяслоўны;
 - 3) Састаўны іменны.
10. Адзначце сказы, у якіх выказнік ужыты ў правільнай форме:
 - 1) Розная драбязя ляціць групкамі.
 - 2) Большасць дрэў паспяваюць вырасці і даваць плады.
 - 3) Мінулі пяць стагоддзяў.
 - 4) Трое байцоў стаяла пры абозе.

5) Васіль з Ганнай гаварылі, не хаваючы трывогі.

11. Адзначце двухсастаўныя сказы:

- 1) Гэта было добра вядома і без гадзінніка.
- 2) Але навальніцы ўлетку кароткія.
- 3) Дзень быў ясны, блакітны.
- 4) Легендарнае возера Свіцязь!
- 5) Авёс зжалі нядаўна.

12. Устаноўце адпаведнасць паміж аднасастаўнымі сказамі:

- 1) Пацягнула вільгаццю.
- 2) Дыхаю і не магу надыхацца.
- 3) Ад крадзенага не пасыцееш.
- 4) Апоўдні падагналі аўтобус.
- 5) Ноч.
- 6) Абагульнена-асабовы.
- 7) Назыўны.
- 8) Няпэўна-асабовы.
- 9) Пэўна-асабовы. 10.Безасабовы.

13.Адзначце сказы, у якіх аднародныя члены выдзелены (або не выдзелены) коскамі правільна:

- 1) Бруіцца сярод зыбкіх тарфяных берагоў блізкая рака, ціхая, але вяртлявая.
- 2) Бялявыя, зімовыя хмары нізка навіслі над змярцвелаю зямлёю.
- 3) Хадзіла ў вёскі, на хутары несла моладзі жывое слова праўды.
- 4) Юлька падкінула асколак у руках і ціха прамовіла.
- 5) Бярыце кветкі ды ідзіце да абеліска.

14. Адзначце сказы, у якіх правільна вызначана сінтаксічная роля выдзеленых слоў:

- 1) На Палессе насоўваўся вечар, засцілаючы **лес, балоты і сухое поле.**
– аднародныя дапаўненні.

- 2) Крыштальныя **крыніцы**, быстраечныя **рэчкі** і жвавыя **ручайкі** поўняць тваю неўгамонную сілу. – **аднародныя дзейнікі**.
- 3) Кожная пара года па-свойму **прывабная, прыгожая**. – **аднародныя азначэнні**.
- 4) Некуды **клічыць, вабіць** цябе жыццё, і ўздымаюцца грудзі ад глыбокага дыхання. – **аднародныя выказнікі**.
- 5) Вясна – малады **вір** жыцця, імклівы **рух** наперад. – **аднародныя выказнікі**.

15.Адзначце сказы, у якіх знакі прыпынку пры абагульняльных словах пастаўлены правільна:

- 1) Мова наша неўміручая, бо яе захоўваюць усе: сялянка, што спявае песню, вучоны, які складае слоўнік, дзяды, што апавядаюць пра мінулае.
- 2) Лес для мяне стаў усім – і домам, і школай, і месцам шматлікіх дзіцячых забаў.
- 3) І матчыны словы, і ласка яе, і такія знаёмы дамашні пах – усё гэта вярнула Івану адчуванне радасці жыцця.
- 4) У холад і ў спёку, у дождж і пасля дажджу, удзень і ўночы, летам і зімой заўсёды прыгожы наш край.
- 5) І куды ні зірнеш: на купіны верасу, на кусты, на трухлявыя пні – усё было заплечена павуціннем.

Тэкст да заданняў 16 – 20

(1) Мінуўшы сяло, Сцёпка выйшаў у поле. (2) Бяскрайнія прасторы ляжалі перад ім, пазіралі на яго незлічонымі вачыма, пазіралі маўкліва і ўдумна. (3) І неяк маркотна стала Сцёпку. (4) Усё, што было найдаражэйшае ў яго жыцці: дзяцінства, таварышы, сям’я, Аленка – засталася дзесьці там, пад саламянымі стрэхамі, што пакрыху пачыналі знікаць з вачэй. (5) Ідзе Сцёпка то чыгункаю, то вузенькаю сцежкаю, мінае чырвоныя домікі будучнікаў, пераезды, купкі дрэў, а перад ім раскрываюцца ўсё новыя і новыя малюнкi незнаёмых краявідаў.

16. Адзначце спосаб сувязі слоў у сказе:

- 1) паслядоўная;
- 2) паралельная.

17. Выпішыце з тэксту тры словазлучэнні, якія адпавядаюць схеме “назоўнік(гал.слова) + назоўнік”.

18. Знайдзіце ў тэксце аднаасастаўны сказ. Запішыце яго нумар, від і граматычную аснову.

19. Складзіце схему аднародных членаў сказа з 4-га сказа.

20. Адзначце, колькі радоў аднародных членаў ужыта ў 5-м сказе:

- 1) адзін;
- 2) два;
- 3) тры;
- 4) чатыры.

II ВАРЫЯНТ

1. Адзначце радкі, у якіх выразы не з'яўляюцца словазлучэннямі:
 - 1) поле і лес;
 - 2) самы добры;
 - 3) хай бы прыйшоў;
 - 4) хтосьці з нас;
 - 5) учора вырашылі.
2. Адзначце словазлучэнні, у якіх дапушчаны памылкі ў кіраванні:
 - 1) паслаць па бацьку;
 - 2) падзякаваць сябра;
 - 3) кватэра на два пакоі;
 - 4) насміхацца над няўмелым;
 - 5) накіравацца ў грыбы.
3. Адзначце словазлучэнні, у якіх галоўнае слова кіруе залежным;
 - 1) падараваць радасць;
 - 2) спяваць моцна;
 - 3) спяваць песню;
 - 4) сшытак брата;
 - 5) мара вучыцца.
4. Адзначце неразвітыя сказы:
 - 1) Печ халодная.
 - 2) Летам дні доўгія.
 - 3) Ужо заспявалі.
 - 4) Чысты голас.
 - 5) Сумна і прыветна.
5. Адзначце сказы, у якіх дзейнік выражаны назоўнікам ў назоўным склоне :
 - 1) Яны стаялі, падтрымлівалі адна адну і ціха плакалі.
 - 2) Зямля набывае матава-белы колер, а валаконцы ўсё ткуцца.
 - 3) Там вецер, а тут заўсёды ўтульна.

- 4) Кожны з нас маўкліва праводзіў вачыма жураўліны клін.
- 5) Заходняя Дзвіна – мая малая радзіма, калыска майго маленства.
6. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропуску абавязкова ставіцца працяжнік:
 - 1) Беларуская народная творчасць _ гэта паэма народа, люстра яго душы.
 - 2) Лічыцца, што пасля мовы адзенне _ найважнейшая этнічная прымета народа.
 - 3) Вада ў моры _ як шкло, аж відаць на дне пясок.
 - 4) Увосень ночы _ доўгія.
 - 5) Маё вялікае жаданне _ ва ўсім будзённым бачыць урачыстасць.
7. Адзначце сказы, у якіх правільна падкрэслены галоўныя члены сказа:
 - 1) Нашы дзяды і бацькі ўмелі шанаваць хлеб.
 - 2) Язэп Драздовіч – постаць незвычайная ў гісторыі мастацтва.
 - 3) І раскажаў дзед Талаш пра свае прыгоды.
 - 4) На той хутар начальнік з байцамі трапіў другі раз.
 - 5) У паветры сыра.
8. Адзначце сказы з недапасаванымі азначэннямі:
 - 1) Пасля пацягнуўся поплаў з празрыстаю сінізною далечы.
 - 2) Паляванне на грыбы – прыемнае правядзенне часу.
 - 3) Прайшлі цёплыя дажджы, сонца дорыць зямлі невычарпальную ласку.
 - 4) Жаданне пайсці на рыбалку не пакідала да самага вечара.
 - 5) Тонкія серабрыстыя валаконцы асядаюць на зямлю.
9. Вызначце від выказніка ў сказе: **То там, то тут былі бачны зубры.**
 - 1) Просты дзеяслоўны;
 - 2) састаўны дзеяслоўны;
 - 3) састаўны іменны.
10. Адзначце сказы, у якіх выказнік ужыты ў няправільнай форме:
 - 1) Усе прысутныя бачылі, што старшыня нечым усхваляваны.

- 2) Тры высокія дубы ўзвышалася над хатай.
- 3) Частка студэнтаў адмовілася ад экскурсіі.
- 4) Мала хто з прысутных падтрымалі дырэктара.
- 5) Пяцёра малых сядзела на беразе рэчкі.

11. Адзначце двухсастаўныя сказы:

- 1) Папараць жоўтая, буланая, а месцамі чырвоная, як агонь.
- 2) У расчыненыя дзверы павяяла вільготнай свежасцю.
- 3) Ды і з выгляду ён – хлопец нішто сабе.
- 4) Хто з грыбнікоў не ведае асаблівага паху маладых дароў прыроды.
- 5) Са свайго языка спусціш, на чужым не зловіш.

12. Устаноўце адпаведнасць паміж аднасастаўнымі сказамі:

- 1) Пахаладала.
- 2) Не рабі ліхога і не бойся нікога.
- 3) Раніца.
- 4) Хаджу, люблюся наваколлем.
- 5) Беларусь называюць краем блакітных азёр.
- 6) Абагульнена-асабовы.
- 7) Назыўны.
- 8) Няпэўна-асабовы.
- 9) Пэўна-асабовы. 10.Безасабовы.

13. Адзначце сказы, у якіх аднародныя члены выдзелены коскамі правільна:

- 1) Вецер калыхаў высокія жоўтыя сосны, і яны шумелі несціхана вакол заставы, пасля супакойваліся і ціха шапталі пра нешта таёмнае.
- 2) Раніцаю на ўслоне ляжалі пяць боханаў хлеба пышных, зарумяненых, злёгка асвежаных і даспявалі.
- 3) Я амаль забыўся пра тую мімалётную, франтавую сустрэчу і ўспомніў пра яе толькі праз васьмнаццаць год.
- 4) Аголеныя дрэвы шумелі глуха, надрыўна.
- 5) Неяк нечакана і непрыкметна з'явілася круглае, чырвонае сонца.

14. Адзначце сказы, у якіх няправільна вызначана сінтаксічная роля выдзеленых слоў:

- 1) Рака ў гэты час **спакойная і велічная**, і ні адна зморшчынка не пярэсціла яе чало. – **аднародныя выказнікі**.
- 2) **Растае** снег, **бягуць** ручайкі, **спяваюць** жаўрукі. – **аднародныя выказнікі**.
- 3) Дзень **пагоды**, восеньскай **цеплыні** і **бяхмар’я** панаваў навокал у прыродзе. – **аднародныя азначэнні**.
- 4) Аголеныя дрэвы шумелі **глуха**, **надрыўна**, **шалёна** біліся аб сцены аканіцы. – **аднародныя акалічнасці**.
- 5) Здавалася, не будзе канца завірухі лютай **сіле**, яе злоснаму **завыванню**. – **аднародныя дапаўненні**.

15. Адзначце сказы, у якіх знакі прыпынку пры абагульняльных словах пастаўлены няправільна:

- 1) Лес заўсёды шумеў: узімку і ўлетку, вясной і ўвосень.
- 2) Паўната адчування жыцця, жывая сувязь з людзьмі, пачуццё адказнасці перад народамі – усё гэта складае змест кнігі П. Панчанкі.
- 3) А ты, сведка, плывеш і плывеш удаль, убіраючы ў сябе ўсё – добрае і благое, радаснае і скрушнае.
- 4) Побач не было нікога: ні бацькоў, ні сваякоў, ні сяброў.
- 5) Вясна прыгожая ўсюды – у полі, у лесе, у горадзе.

Тэкст да заданняў 16 – 20.

(1) Веснавая цёплая ноч толькі што апранула зямлю і раскідала свае таемныя чары, поўныя сумнага хараства. (2) Першыя зоры ўжо замігцелі то тут, то там у бяздонным небе, а з-за лесу залатым пажарам узнімаўся кругам блішчасты месяц. (3) Дробныя белыя хмаркі высцілалі дарожку сваімі лёгкімі празрыстымі тканямі і купалі свае танкарунныя кудры ў святле месяца. (4) Пахла зямлёй, багата акропленай расой. (5) У сяле чуліся гаворка і песні. (6) Вясёлыя маладыя гукі смела ўразаліся ў цішыню ночы і бойка плылі за рэчку, тут яны натыкаліся на высокі бераг і беглі ўздоўж яго па лузе.

16. Адзначце спосаб сувязі сказаў у тэксце:

- 1) паслядоўная;
- 2) паралельная.

17. Выпішыце з тэксту тры словазлучэнні з неаднароднымі дапасаванымі азначэннямі.

18. Знайдзіце ў тэксце аднастаўны сказ. Запішыце яго нумар, від і граматычную аснову.

19. Складзіце схему аднародных членаў сказа з 3-га сказа.

20. Адзначце, колькі радоў аднародных членаў ужыта ў 3-м сказе:

- 1) адзін;
- 2) два;
- 3) тры;
- 4) чатыры.